

MARÍA DEL PILAR ARRANDO : *Auziàs March y Garcilaso de la Vega poetas del dolorido amar*. México 1948. 170+(2) pàgs.

RAFAEL LAPESA : *La trayectoria poética de Garcilaso*. Madrid, Revista de Occidente, [1948]. (8)+242 pàgs.

I. — El treball de la Sra. María del Pilar Arrando, escrit a Mèxic, ens desperta viva simpatia per l'amor amb què estudia una de les figures més il·lustres de les nostres lletres. L'obra és un estudi comparatiu d'Ausiàs March i Garcilaso de la Vega, i només incidentalment es relacionen aquestes figures amb altres. Això fa que pugui haver-hi dubtes sobre la significació d'alguns fets comparats. Els passatges confrontats són nombrosíssims, però no tots d'igual valor. Certament no hauria estat debades dedicar una mica més d'atenció als fets generals, amb la qual cosa s'hauria vist tot amb més perspectiva i s'haurien establert millor els valors.

L'estudi de la Sra. M. del P. Arrando està dividit en tres capítols. El primer tracta de la imitació directa; el segon, dels temes en comú, i el tercer fa algunes consideracions sobre l'originalitat d'Ausiàs March i la seva influència a Espanya, i sobre la influència d'Ausiàs March damunt Garcilaso. Segueixen uns apèndixs, on s'ha extractat o resumit el que les obres més autoritzades diuen de la vida o l'obra dels dos poetes. Aquestes notícies segurament seran útils en països on la literatura catalana és poc divulgada.

En el gran nombre de passatges que la Sra. Arrando cita, demostra gran coneixement de l'obra dels seus dos poetes. El retret més important que pot fer-se-li és d'haver-se excedit en les comparacions. On això es veu més és en el capítol II, bé que faci observar que «la tarea que me he impuesto consiste solamente en señalar las ideas que tienen en común, sin que ello quiera decir en modo alguno que Garcilaso las tomara directamente de Auziàs» (pàg. 35). De totes maneres, de vegades compara passatges que o no tenen res de comú, o, si tenen alguna analogia, són de matís o de significació completament diferent. ¿Quina afinitat, per exemple, pot haver-hi entre les llàgrimes contrites d'Ausiàs March en el *Cant espiritual* o les d'Àpol·lo que regaren el llorer de Dafne? (pàgina 69). ¿Tenen res a veure amb el *Beatus ille* horacià les estrofes d'A. March que comencen *Yo són aquell qui'n lo temps de tempesta* (LXVIII, 17) i *Colguen les gents ab alegria festes?* (XIII, 1).

La manca de precedents amb què s'ha trobat l'autora explica i excusa les desigualtats de la seva obra. Així veiem que, al costat d'observacions agudes, com les diferències fonamentals que separen Ausiàs March dels trobadors, hi ha gratuïtats i anacronismes, com els de la pàg. 113, en voler explicar les causes de l'oblit en què durant algunes èpoques fou tingut Ausiàs March. En l'obra de la Sra. Arrando hi ha moltes remarques útils barrejades amb altres que han estat fetes precipitadament. «Mucho queda seguramente por decir y muchas objeciones por hacer», diu l'autora (pàg. 121). Ens plaurà que sigui ella mateixa la que digui algunes d'aquestes coses que encara no s'han dit, i estem segurs que el que ja ha dit ha de contribuir a divulgar l'obra del nostre gran poeta a l'Amèrica llatina.

II. — L'estudi de la Sra. Arrando es publicà simultàniament amb el del Prof. Rafael Lapesa, *La trayectoria poética de Garcilaso*, on també s'estudia la influència d'A. March sobre el poeta toledà. Les dues obres foren escrites sense que cap dels autors estigués al corrent del que feia l'altre, i totes dues repre-

senten una valuosa aportació a la coneixença de la influència d'Ausiàs March sobre Garcilaso.

El llibre del Sr. Lapesa revela admirable maduresa i és una conscienciosa anàlisi de la producció poètica de Garcilaso. En els tres primers capítols l'autor destria amb molt de tacte el que el seu poeta deu als cançoners i a Ausiàs March, als italians i autors clàssics, i el que es deu a ell mateix. El Sr. Lapesa ha estudiat curosament aquests problemes de fonts i altres sobre la motivació de les obres de Garcilaso. L'examen de les seves particularitats formals o de fons, i el fet d'haver sabut aprofitar bé els trets biogràfics reflectits en elles, han permès a l'autor de revisar i millorar l'obra dels seus predecessors.

P. B.

JUSTINA RUIZ DE CONDE: *El amor y el matrimonio secreto en los libros de caballeros*. Madrid, M. Aguilar, 1948. XVI+292 pàgs.

Aquesta obra, presentada al Radcliffe College de Cambridge per a obtenir el grau de Doctor en Filosofia, és una contribució a l'estudi de l'amor cortès en les literatures hispàniques, tema que fins ara compta amb molt poca bibliografia. Les obres examinades per l'autora han estat el *Libro del caballero Zifar*, *Tirant lo Blanch*, *Amadís de Gaula* i *Palmerín de Inglaterra*. Les quatre són de molt diferent caràcter, la qual cosa ha permès d'estudiar el tema sota caires variats.

És interessant la manera com l'autora ha orientat el seu treball. Estem d'acord amb ella que la literatura pot aprofitar-se de la coneixença del Dret, i n'és una prova aquesta obra, en la qual l'estudi que es fa del matrimoni secret a la llum de disposicions canòniques i civils, ajuda a fer-nos comprendre millor el sentit i l'esperit d'una part de la literatura cavalleresca medieval. Aquell matrimoni referendava els amors clandestins i fins un cert punt podia servir de justificació moral als personatges de les novel·les cavalleresques, el capteniment dels quals, vist així, resulta menys lliure i molt més moral que jutjat amb els principis socials d'avui. «Una parte muy grande de la inmoralidad del Tirant», diu l'autora, «se neutraliza teniendo en cuenta que sus protagonistas están casados por lo secreto, lo que los comentaristas del libro no han sabido ver ni destacar. En todo lo demás, se cumplen las reglas del amor cortés con marcada insistencia en la importancia del consentimiento de la mujer y en la progresión minuciosa y retardada de la conquista» (pàg. 278).

En les paraules transcrites podem remarcar l'expressió «reglas del amor cortés», com si es tractés d'un codi d'aplicació vigent. Aquest fet — repetit — és una de les objeccions que ens sembla que es poden fer al llibre. És indubtable que la influència de l'amor cortès perdura en la poesia i en la novella de l'època del *Tirant*, però és exagerat de considerar-lo com un estatut al qual els escriptors subordinessin l'estructura de llurs obres. La lírica i la narrativa cortesanes havien creat situacions que perduraren durant segles en la literatura d'imaginació, a causa de llur valor novellesc i d'haver donat forma a trets de la psicologia amorosa que estan molt íntimament lligats amb la nostra civilització. La timidesa de l'amant i l'altivesa de l'amada, per exemple, han creat moltes situacions en les novel·les cortesanes, però n'han continuat creant moltes d'altres quan ja ningú no s'ha recordat de l'amor cortès.